

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО**

ГЛУШОК ЛЮДМИЛА МИКОЛАЇВНА

УДК 371.134+373.211.24 (94) (043.3)

**ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ
В УНІВЕРСИТЕТАХ АВСТРАЛІЇ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

**Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук**

Вінниця - 2013

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Хмельницькому національному університеті,
Міністерство освіти і науки України, м. Хмельницький.

Науковий керівник –

доктор педагогічних наук, професор
БІДЮК Наталя Михайлівна,
Хмельницький національний університет,
завідувач кафедри практики іноземної
мови та методики викладання,
м. Хмельницький.

Офіційні опоненти:

доктор педагогічних наук, доцент
МУКАН Наталія Василівна,
Національний університет «Львівська
політехніка», завідувач кафедри
іноземних мов, м. Львів;

кандидат педагогічних наук, доцент,
БОГІНІЧ Ольга Любомирівна,
головний спеціаліст відділу інформаційно-
аналітичної роботи департаменту вищої
освіти МОН України, професор кафедри
менеджменту та інноваційних технологій
дошкільної освіти ІРД НПУ
імені М. П. Драгоманова, м. Київ.

Захист відбудеться «21» січня 2014 року о 14.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 05.053.01 у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського за адресою: 21100, м. Вінниця, вул. Острозького, 32, корпус № 2, зала засідань.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського за адресою: 21100, м. Вінниця, вул. Острозького, 32.

Автореферат розісланий «19» грудня 2013 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

А. М. Коломісць

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. В основу розвитку сучасної освіти покладено філософію людиноцентризму, яка визнає особистість як вищу цінність людського буття і ставить її в центр педагогічної взаємодії. Первинне формування особистості, її поступальний, повноцінний і гармонійний розвиток здійснюється в умовах дошкільної освіти, яка сьогодні вимагає творчого переосмислення цілей, структури, змісту та її процесуальності для забезпечення й надання якісних освітніх послуг дітям. Практична реалізація виховних та освітніх завдань, визначених у Державній цільовій соціальній програмі розвитку дошкільної освіти на період до 2017 р., Базовому компоненті дошкільної освіти (2012), комплексній програмі «Дитина» (2012), програмі розвитку дітей 5-річного віку «Впевнений старт» (2010), залежить насамперед від рівня професійної підготовки та готовності педагогічних працівників до виконання своїх професійних функцій. З огляду на структурно-змістові трансформації в системі дошкільної освіти й психолого-педагогічну характеристику дітей дошкільного віку, професійна діяльність вихователів має спрямовуватися на створення розвивального навчально-виховного середовища для формування ідеалів і цінностей дитини, підготовку до активної життєвої позиції. Дошкільна освіта потребує педагогічних працівників, які володіють новітніми технологіями й методиками навчання та виховання, мають високий рівень педагогічної майстерності, здатні здійснювати професійну діяльність на демократичних і гуманістичних засадах, готові до творчої практичної та науково-дослідницької діяльності, які власним прикладом формують загальнолюдську культуру.

На важливості підвищення якості професійної підготовки педагогічних працівників, формування їхньої духовної та професійної культури, забезпечення професійного розвитку, самовдосконалення та самореалізації наголошується у «Білій книзі національної освіти» (2009), Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012 – 2021 рр., Національній доповіді про стан і перспективи розвитку освіти в Україні (2011), резолюції I Всеукраїнського з'їзду педагогічних працівників дошкільної освіти (2010). У зв'язку з цим важливого значення набуває пошук і реалізація ефективних шляхів забезпечення якісно нового рівня підготовки фахівців дошкільної освіти на засадах збереження національних надбань і використання кращих зразків світового досвіду, зокрема австралійського.

Професійна підготовка фахівців дошкільної освіти в Австралії здійснюється системно й динамічно відповідно до вимог австралійського суспільства, ґрунтується на принципах неперервності та міждисциплінарності, єдності науки й освіти у формуванні особистості педагога, науково обґрунтованому поєднанні змісту, форм, методів і технологій навчання, забезпечується державною фінансовою підтримкою. Творче осмислення й об'єктивне вивчення здобутків австралійського досвіду збагатить вітчизняну педагогічну науку новими ідеями щодо вдосконалення законодавчо-нормативного, структурно-змістового та процесуального складників професійної підготовки фахівців дошкільної освіти.

На теоретико-методологічному рівні проблеми професійної педагогічної освіти в Україні відображені в працях В. Андрушенка, І. Беха, С. Гончаренка, Р. Гуревича, О. Дубасенюк, І. Зязюна, А. Коломієць, В. Кременя, А. Кузьмінського, О. Лавріненка, Н. Ничкало, О. Савченко, В. Семиченко, С. Сисоєвої, В. Шахова,

О. Шестоपालюка, І. Шоробури, М. Ярмаченка та ін. У вітчизняній теорії і практиці педагогічної освіти напрацьовано вагомий науковий фонд, який слугує основою для вдосконалення різних аспектів професійної підготовки фахівців дошкільної освіти: формування готовності до майбутньої професійної діяльності (Т. Жаровцева, О. Кучерявий, В. Нестеренко); становлення професіоналізму вихователя дітей дошкільного віку (Л. Артемова, Г. Беленька, О. Кононко, Т. Поніманська); формування окремих складових професійної компетентності педагога (О. Богиніч, А. Богуш, Н. Гавриш, Н. Голота, І. Дичківська, Л. Загородня, Ю. Косенко, Н. Лисенко, Л. Пісоцька, Г. Тарасенко та ін.).

Теоретичну й практичну цінність становлять праці з методології порівняльних досліджень Н. Авшенюк, Н. Бідюк, М. Лещенко, О. Локшиної, Н. Мукач, Л. Пуховської, А. Сбруєвої. Проблемам дошкільної освіти в зарубіжному досвіді присвятили свої дослідження І. Адамек (розвиток дошкільної освіти в Польщі), Л. Басва (зміст дошкільної освіти в Англії), Н. Карпенко (підготовка фахівців дошкільної освіти в університетах Швеції), Н. Макарова (суспільне дошкільне виховання в Норвегії), І. Майорова (навчання й виховання корінних народів Канади й Австралії), Н. Мельник (дошкільна освіта в США).

Розвиток і реформування системи австралійської освіти висвітлено в наукових дослідженнях українських і російських науковців, зокрема І. Балицької (полікультурна освіта), С. Голерової (управління якістю професійно-педагогічної освіти в університетах Росії та Австралії), С. Корешкової (засади реформування вищої освіти у кінці XX на початку XXI ст.), Н. Пасько (принципи реформування вищої освіти Австралії), А. Переверзева (робота з обдарованими дітьми), Г. Слозанської (професійна підготовка соціальних працівників у ВНЗ Австралії).

Теоретичні й технологічні стратегії підготовки фахівців дошкільної освіти на сучасному етапі досліджують австралійські вчені Л. Барблет (L. Barblett), П. Вінтер (P. Winter), Л. Уотсон (L. Watson), Е. Елліот (A. Elliott), М. Гаррінгтон (M. Harrington), С. Міллей (Z. Millei), Дж. Сакс (J. Sachs) та ін.

Вивчення наукових джерел, нормативно-правової бази та міжнародних документів, а також стану професійної підготовки фахівців дошкільної освіти в Україні в порівнянні з Австралією дало змогу виявити окремі *суперечності* між: високими суспільними вимогами до професійної кваліфікації педагогічних працівників дошкільної освіти та недостатнім рівнем їхньої готовності до виконання функціональних обов'язків; сучасними світовими тенденціями розвитку вищої педагогічної освіти та необхідністю якісного вдосконалення законодавчо-нормативного, змістово-організаційного й науково-методичного забезпечення професійної підготовки фахівців дошкільної освіти відповідно до міжнародних освітніх стандартів; об'єктивною потребою всебічного аналізу прогностичних ідей зарубіжного досвіду професійної підготовки фахівців дошкільної освіти та відсутністю його системного вивчення й узагальнення у вітчизняній педагогічній теорії й практиці.

Актуальність проблеми, її соціально-педагогічна значущість, недостатня розробленість у педагогічній теорії, необхідність розв'язання виявлених суперечностей зумовили вибір теми дослідження – **Професійна підготовка фахівців дошкільної освіти в університетах Австралії».**

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана відповідно до тематичного плану наукових досліджень Хмельницького національного університету «Психолого-педагогічна система становлення особистості фахівця» (РК № 09U0022009). Тема дослідження затверджена вченою радою Хмельницького національного університету (протокол № 4 від 23.11.2011) та узгоджена в Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень у галузі педагогіки й психології в Україні (протокол № 10 від 20.12. 2011).

Мета дослідження – на основі порівняльно-педагогічного аналізу виявити особливості професійної підготовки фахівців дошкільної освіти в університетах Австралії, обґрунтувати можливості використання прогресивних ідей австралійського досвіду у вищих навчальних закладах України.

Об'єкт дослідження – педагогічна освіта Австралії на сучасному етапі.

Предмет дослідження – структура, зміст, форми організації і технології професійної підготовки фахівців дошкільної освіти в університетах Австралії.

Відповідно до мети, об'єкта і предмета визначено основні **завдання дослідження**:

1. Дослідити теоретико-методологічні підходи вітчизняних і зарубіжних науковців до проблеми професійної підготовки фахівців дошкільної освіти.
2. Проаналізувати сучасні вимоги до професійної підготовки фахівців дошкільної освіти в умовах реформування дошкільної освіти Австралії.
3. Розкрити структурно-змістові та організаційно-педагогічні засади професійної підготовки фахівців дошкільної освіти в університетах Австралії.
4. Здійснити порівняльно-педагогічний аналіз професійної підготовки фахівців дошкільної освіти у вищих навчальних закладах Австралії та України.
5. Обґрунтувати можливості творчого використання прогресивних ідей австралійського педагогічного досвіду для вдосконалення професійної підготовки фахівців дошкільної освіти в Україні.

Методи дослідження: *теоретичні:* вивчення й аналіз наукових праць з досліджуваної проблеми; аналіз офіційних нормативно-законодавчих документів, змісту та форм підготовки фахівців дошкільної освіти в Австралії; узагальнення фактів, процесів, систематизація та класифікація результатів з метою формування цілісного уявлення про розвиток дошкільної освіти в Австралії та систему поглядів на процес підготовки фахівців дошкільної освіти; моделювання, порівняння та зіставлення для використання перспективних ідей досвіду Австралії у вітчизняній системі вищої педагогічної освіти; *емпіричні:* спостереження, опитування, бесіди та електронне листування із зарубіжними фахівцями.

Джерельна база дослідження: наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених, нормативно-законодавчі документи щодо професійної підготовки педагогічних працівників, документи ООН, ЮНЕСКО щодо статусу педагога в ХХІ столітті; періодичні спеціалізовані видання з проблем дошкільної освіти (австралійські: «The online journal of International Research in Early Childhood Education», «Childhood Education journal», «Early Childhood Research Quarterly»; українські: «Дошкільна освіта», «Дошкільне виховання») і вищої освіти («Вища школа», «Вища освіта України», «Педагогіка і психологія професійної освіти», «Порівняльно-педагогічні студії» та ін.); довідково-енциклопедична література; матеріали науково-практичних

конференцій, наукові фонди Національної наукової бібліотеки імені В. Вернадського, Національної бібліотеки Австралії (National Library of Australia), Бібліотеки австралійського парламенту (Parliamentary Library of Australia), фонду електронних дисертацій бібліотеки університетів Австралії й Нової Зеландії (University Libraries of Australia and New Zealand); офіційні документи Департаменту освіти, працевлаштування та трудових відносин Австралії; статті міжнародних конференцій Товариства з досліджень вищої освіти Австралії та Азії (The Higher Education Research and Development Society of Australasia); бібліотеки й банки даних електронної навчально-методичної документації університетів Австралії; дані Австралійського бюро статистики (Australian Bureau of Statistics); нормативні документи Міністерства освіти і науки України.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає в тому, що *вперше* на основі порівняльного аналізу *виявлено* особливості професійної підготовки фахівців дошкільної освіти в університетах Австралії (відповідність суспільним потребам і вимогам дошкільної освіти; стандартизація професійної підготовки на основі компетентнісного підходу; диверсифікація освітніх програм (12 типів) відповідно до віку дітей; забезпечення можливості вільного вибору індивідуальної освітньої траєкторії; трансформація змісту на міждисциплінарній та інтегративній основі; 4- та 6-циклічна структура навчальних планів; гнучкість та інноваційний характер форм, методів та технологій навчання; практико-орієнтоване навчання з урахуванням потреб студентів та дошкільної освіти; різноманітність форм організації науково-дослідницької діяльності; високий рівень інформатизації навчального процесу; запровадження обов'язкового професійного відбору абітурієнтів та тестування випускників; створення оптимальних умов для професійного розвитку; співпраця педагогів університетів і дошкільних закладів у проектуванні, реалізації та оцінці ефективності програм підготовки; державна підтримка щодо підвищення статусу вчителя дітей раннього віку); *обґрунтовано* можливості творчого використання прогресивних ідей австралійського досвіду в підготовці фахівців дошкільної освіти в Україні; *вдосконалено* технологічний і науково-методичний компоненти професійної підготовки фахівців дошкільної освіти; *подальшого розвитку* набули положення щодо тенденцій реформування педагогічної освіти в Австралії; використання компетентнісного підходу в професійній підготовці фахівців дошкільної освіти; професійного розвитку педагогів.

До наукового обігу введено нові й маловідомі матеріали, що розкривають зміст, форми й технології професійної підготовки фахівців дошкільної освіти в університетах Австралії.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що за його результатами розроблено і впроваджено навчально-методичний комплекс, який містить *програму спецкурсу* «Дошкільна освіта у світовому освітньому просторі», *методичний посібник, тематичний англо-український словник-мінімум* «Підготовка фахівців дошкільної освіти в університетах Австралії». Основні положення та результати дослідження можуть бути використані в процесі викладання навчальних курсів з педагогіки, порівняльної педагогіки, спецкурсів з проблем педагогічних інновацій у дошкільній освіті, а також слугувати науковим джерелом у практичній діяльності

педагогічних працівників ВНЗ, дошкільних закладів, інститутів післядипломної освіти.

Результати дослідження **впроваджено** в навчально-виховний процес Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького (довідка № 422/03-а від 10.09.2012), Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (довідка № 17-14/4191 від 30.11.2012), Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії (довідка № 825 від 19.11.2012), Луганського національного університету імені Тараса Шевченка (довідка № 1/4650 від 22.11.2012), Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (довідка № 01-08/06-01-03/1651 від 11.12.2012), Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу (довідка № 139/18Д від 14.10.2012).

Особистий внесок здобувача. В опублікованій у співавторстві з Н. Бідюк статті внесок здобувача полягає у визначенні структури й напрямів реформування австралійської дошкільної освіти.

Апробація результатів дослідження. Основні положення й результати дослідження представлено на науково-практичних конференціях різного рівня: *міжнародних* – «Вища освіта України в контексті інтеграції до Європейського освітнього простору» (Київ, 2012), «Vědecký průmysl evropského kontinentu» (Прага, 2012); «Етнопедагогіка: діалог культур» (Хмельницький, 2012); «Wykształcenie i nauka bez granic» (Перемишль, 2012); *всеукраїнських* – «Професіоналізм педагога в контексті європейського вибору України» (Хмельницький, 2009), «Проблеми освіти в контексті гуманізації суспільства» (Хмельницький, 2010), «Дошкільна і початкова освіта: досягнення, проблеми, перспективи» (Мукачеве, 2012), «Ступенева освіта» (Київ, 2012), «Формування професійної культури майбутніх педагогів в умовах модернізації освіти» (Харків, 2012), Январские педагогические чтения «Стратегия развития педагогической науки и образования: проблемы и перспективы» (Сімферополь, 2013); *науково-методологічних семінарах* – «Розвиток порівняльної професійної педагогіки в контексті глобалізаційних та інтеграційних процесів» (Хмельницький, 2012), «Концептуальні засади реалізації освітніх ліній Базового компонента дошкільної освіти України» (Хмельницький, 2012), а також обговорено на щорічних звітних конференціях Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії (2011–2013).

Публікації. Основні результати дослідження відображено у 22 публікаціях, із яких: 12 статей у наукових фахових виданнях, у тому числі електронних та міжнародних; 6 – у збірниках наукових праць і матеріалах конференцій; програма спецкурсу; методичний посібник; методичні рекомендації; тематичний англо-український словник-мінімум.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, переліку умовних скорочень, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, 22 додатків та списку використаних джерел (351 видання, з яких 174 зарубіжних). Загальний обсяг дисертації – 343 сторінки, з них – 196 основного тексту. Робота ілюстрована 4 таблицями на 5 сторінках і 7 рисунками на 3 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, її зв'язок з науковими програмами, планами та темами; визначено об'єкт, предмет, мету, завдання та методи дослідження; розкрито наукову новизну та практичне значення одержаних результатів; зазначено особистий внесок автора; висвітлено апробацію та впровадження результатів дослідження.

У **першому розділі** – «Професійна підготовка фахівців дошкільної освіти як проблема порівняльної педагогіки» – з'ясовано ступінь висвітлення проблеми професійної підготовки фахівців дошкільної освіти в психолого-педагогічних дослідженнях; досліджено концепції та теорії виховання й розвитку дітей дошкільного віку; проаналізовано сучасні педевтологічні підходи до професійної підготовки фахівців дошкільної освіти.

Узагальнення результатів наукових пошуків вітчизняних і зарубіжних учених показало, що проблема підготовки фахівців дошкільної освіти розглядається крізь призму обґрунтування нових теоретико-методологічних підходів до забезпечення ефективної професійно-педагогічної діяльності (Л. Артемова, О. Богиніч, Н. Рогальська, М. Флір (М. Fleer); формування фахових компетентностей (Л. Барблет (L. Barblett), Г. Беленька, Л. Машкіна, М. Кармел (M. Carmel); узгодженості теоретичного і практичного компонентів (Дж. Агбенеге (J. Agbenyega), Л. Кідіна, Л. МакФарланд (L. McFarland), І. Луценко); формування готовності до професійної педагогічної діяльності (Т. Жаровцева, О. Кучерявий); розвитку педагогічної майстерності, культури та творчості (Н. Гавриш, Л. Загородня, В. Семиченко, С. Тітаренко); професійного зростання, самовдосконалення й саморефлексії (Т. Піроженко, Б. Рабан (B. Raban), Х. Шапаренко). Наскрізною ідеєю в дослідженнях є необхідність створення педагогічних умов для забезпечення якісної професійної підготовки фахівців дошкільної освіти на засадах компетентнісного та особистісно орієнтованого підходів, принципів студентоцентризму, гуманізації навчання й виховання. З'ясовано, що сучасний фахівець дошкільної освіти – це креативна особистість, яка органічно поєднує функції вчителя, вихователя, психолога, консультанта, філософа, культуролога й естета, наповнює життєдіяльність дітей морально-етичними цінностями, стимулює й забезпечує гармонійний розвиток емоційних, інтелектуальних, вольових, етичних і естетичних якостей дитини. Забезпечення високого рівня професійної компетентності фахівця дошкільної освіти є показником готовності до професійної діяльності й вагомим кроком до педагогічної майстерності.

Погляди сучасної педагогічної науки спрямовані на особистісно орієнтований підхід у вихованні й навчанні дітей, обґрунтування педагогічних умов повноцінного фізичного й психічного розвитку дитини в дошкільні роки, роботу з обдарованими дітьми та дітьми з особливими потребами. Відтак у проєкції професійної підготовки фахівців дошкільної освіти домінують такі *концепції й теорії розвитку та виховання дітей* дошкільного віку: теорія психоаналізу (Е. Еріксон, З. Фрейд, К. Юнг), розвитку психіки дитини (Л. Божович, Л. Виготський, О. Леонтьєв, С. Рубінштейн), морального розвитку особистості (Ж. Декролі, Д. Дьюї, Л. Кольберг), гуманістичного виховання (А. Маслоу, М. Монтессорі, С. Русова, В. Сухомлинський), дитячої гри (Е. Клапаред, К. Ушинський, С. Холл (S. Hall),

множинності типів інтелектів (А. Біне, Г. Гарднер (H. Gardner), розвитку пізнавальних процесів (А. Бандура (A. Bandura), О. Запорожець, В. Котирло, Ж. Піаже), навчання та розвитку (П. Каптерев, Г. Костюк, В. Кузьменко), а також конструктивістські (Дж. Брунер (J. Bruner), К. Каліна (C. Kalina), К. Паувел (K. Powell) та соціобіхевіористичні теорії (Б. Скіннер, Дж. Уотсон (J. Watson)).

Для обґрунтування шляхів удосконалення професійної підготовки фахівців дошкільної освіти зосереджено увагу на аналізі педевтологічних підходів: компетентнісному, особистісно орієнтованому, культурологічному, акмеологічному, аксіологічному, діяльнісному, комунікативному, інтегративному, рефлексивному, контекстному, інноваційному й системному. На підставі проаналізованих теорій, концепцій і підходів підсумовано, що сучасне переосмислення педагогічних ідей і концепцій, а також їхнє науково виправдане й творче використання в процесі професійної підготовки фахівців дошкільної освіти сприятиме забезпеченню цілісності такої підготовки, зокрема єдності цільових, змістових, технологічних, ціннісно-результативних та особистісних компонентів.

У другому розділі – **«Структурно-змістові та організаційно-педагогічні засади професійної підготовки фахівців дошкільної освіти в університетах Австралії»** – простежено зміни, що відбулися в системі педагогічної освіти Австралії на сучасному етапі; окреслено вимоги до професійної підготовки майбутніх фахівців в умовах реформування дошкільної освіти; розкрито змістові та процесуальні особливості професійної підготовки фахівців дошкільної освіти в університетах Австралії; схарактеризовано законодавчо-нормативне та науково-методичне забезпечення; досліджено практичну та науково-дослідницьку діяльність; проаналізовано досвід підвищення професійної кваліфікації фахівців дошкільної освіти й інноваційні підходи до забезпечення їхнього професійного розвитку.

За результатами опрацювання австралійських законодавчих документів (Австралійська рамка кваліфікацій (Australian Qualification Framework, 1999, 2011); Закон «Про вищу освіту» (Higher Education Act, 2003); Програма підтримки рівного доступу до вищої освіти (Higher Education Equity Support Program, 2003); Національні протоколи (National Protocols for Higher Education, 2007); Мельбурнська декларація освітніх цілей для молоді Австралії (Melbourne Declaration on Educational Goals for Young Australians, 2008); Національна рамка якості дошкільної освіти та послуг по догляду (NQFCEC, 2009); Національна стратегія раннього навчання «Інвестування в дошкільля» (National Early Childhood Development Strategy – Investing in the Early Years, 2009); Загальнонаціональна програма раннього навчання – «Приналежність, сутність і становлення» (The Early Years Learning Framework for Australia: Belonging, Being and Becoming, 2009); Закон «Про освіту та послуги по догляду за дітьми» (Education and Care Services National Law, 2010) встановлено, що успішному реформуванню австралійської системи освіти сприяють: освітні стандарти, які регламентують зміст і рівень досягнень дітей, зміст і рівень підготовки педагогічних працівників, якість освітніх програм; мережа освітніх установ, серед яких важливе значення мають університети; органи управління вищою освітою; соціальне партнерство і громадські організації; фінансова підтримка на рівні уряду, штатів і територій. Загальна стратегія вдосконалення професійної

підготовки фахівців дошкільної освіти зорієнтована на основні завдання оновленої дошкільної освіти.

Вивчення Австралійського професійного стандарту вчителів (The Australian Professional Standards for Teachers, 2011), тимчасового стандарту вчителів дітей дошкільного віку (Early Childhood Teacher Interim Standards), Рамки професійної діяльності й розвитку вчителів (Performance and Development Framework) дало змогу з'ясувати *вимоги* до професійної підготовки фахівців дошкільної освіти (розуміння теорій розвитку й навчання дітей дошкільного віку, знання методик навчання в ранньому дитинстві, основ інклюзивної освіти та здоров'язбереження; володіння культурною спільнотування, засобами діагностики, навичками управління та планування навчально-виховного процесу, роботи з сім'ями та громадами; здатність до професійного самовдосконалення) та до їхніх особистісних якостей (саморефлексія, комунікабельність, толерантність, доброзичливість, емпатія, турбота, ініціативність).

З'ясовано, що в австралійських стандартах *раннє дитинство* детермінується віком від 0 до 5 (8) років (в Україні – від 1 до 3 років), термін «дошкільна освіта» трактується як «*дошкільна освіта та догляд*» («early childhood education and care»), а фахівець цього напрямку підготовки одержує кваліфікацію «*вчитель дітей раннього віку*» («early childhood teacher»). Основними професійними *функціями* такого фахівця є навчальна, проектувальна, дослідницько-творча, розвивально-виховна, організаторська, діагностична, здоров'язбережувальна, соціалізуюча, наставницька.

Професійну підготовку фахівців дошкільної освіти пропонують 150 програм університетського типу (96 бакалаврських і 54 післядипломних, з яких 26 магістерських). Диверсифікація програм уможливило одержання різних документів про вищу освіту, у тому числі із зазначенням кваліфікації відповідно до віку дітей, наприклад: бакалавр виховання (Bachelor of Early Childhood Studies: 0–5), бакалавр методики навчання (раннє дитинство) – Bachelor of Teaching (Early Childhood: 0–5/8), бакалавр дошкільної освіти (Bachelor of Early Childhood Education: 0–8/12), магістр методики навчання (раннє дитинство) – Master of Teaching (Early Childhood: 0–5/8), магістр дошкільної освіти (Master of Early Childhood Education: 0/3–8/12), доктор філософських (Doctor of Philosophy) та доктор педагогічних наук (Doctor of Education). Зазначення віку дітей у програмах визначає тривалість навчання й особливості працевлаштування: 3 роки навчання – кваліфікації з правом роботи лише в дошкільних закладах (діти від 0 до 5 р.); 4 роки – кваліфікації з правом роботи в дошкільних закладах і в початковій школі (діти від 0 до 8 (12) р.). Університети мають право надавати *подвійні* кваліфікації (комбіновані); дипломи за програмами інтенсивного (прискореного) навчання; *дострокові* кваліфікації після кожного року навчання (1 рік навчання – сертифікат; 2 роки – диплом (HE Diploma) або ступінь асоціата). Бакалаври з *відзнакою* мають право вступу в докторантуру без ступеня магістра. Розрізняють магістратуру дослідницьку – Research (2 р.), навчальну (предметну) – Coursework (1,5–2 р.) і професійну з подовженим терміном навчання, пов'язану з реалізацією наукових проектів – Extended (3–4 р.).

Заочне, дистанційне, комбіноване, а також мультикампусне навчання (47 програм) засвідчують гнучкість освітніх програм, мобільність усієї системи підготовки, що відповідає запитам суспільства й можливостям студентів. Випускники університетів працюють на посадах вчителя дітей дошкільного віку та

підготовчих груп, вчителів дітей підготовчих груп і початкової школи, директора, менеджера, координатора (методиста) дошкільних закладів.

Аналіз освітніх програм університетів Монаша, Дж. Кука, Західної Австралії, Мельбурнського та Сіднейського показав, що структурування змісту відбувається за циклами основних курсів освітньої програми, які презентують дві моделі: 4-циклічну та 6-циклічну (залежно від закладу). Відповідно до 4-циклічної моделі передбачено вивчення дисциплін таких циклів: загальнопедагогічного, професійно-педагогічного (курікулум дошкільної освіти), методичного (методики навчання) та практичного (педагогічна практика). За 6-циклічною моделлю зміст навчання ґрунтується на психологічному (психологія та розвиток дитини); професійно-педагогічному (курікулум дошкільної освіти); методичному; загальнонауковому (історія та філософія дошкільної освіти); соціально-виховному (сім'я та колектив); практичному циклах. Бакалаври й магістри вивчають протягом року 6–8 інтегрованих дисциплін (6 або 12 кредитів кожна). Зміст програм структуровано на основі *принципів* актуалізації міжпредметних і міжциклових зв'язків, варіативності, релевантності, елективності та професійної спрямованості. Успішне опанування дисциплін усіх циклів формує в майбутніх фахівців дошкільної освіти відповідні *компетенції*: загальнокультурну, психофізіологічну, предметну, дидактичну, креативно-технологічну, стратегічну, соціально-особистісну, комунікативну, методичну, діагностичну, здоров'язбережувальну й організаційно-управлінську.

Підвищення якості професійної підготовки фахівців дошкільної освіти здійснюється на основі впровадження різних форм та інноваційних технологій навчання з метою стимулювання пізнавальної активності студентів і забезпечення ефективної суб'єкт-суб'єктної взаємодії. В університетах пропонують *лекції* (традиційні, інтерактивні, синхронні та асинхронні відеолекції, віртуальні, лекції із застосуванням «сократівського діалогу», лекції-телеконференції), *семінари* (проблемні, семінари-дискусії, семінари-дослідження, онлайн семінари), *практичні заняття, екскурсії* (field-trip), індивідуальні заняття, групові та онлайн *консультації*. Поширеними є мультимедійні *технології*, які допомагають систематизувати й узагальнити матеріал, формують навички системного логічного мислення; технології наукових досліджень; проектні технології; технології навчання на основі кейс-методу (навчання в команді, навчання в співпраці, вебкейси); Інтернет-технології; технології дистанційного й мультикампусного навчання; технологія Web 2.0; Wiki-технології. Практикуються *інтенсивні курси* «Навчання за допомогою технологій», на яких студенти вчать працювати з різними операційними системами, програмним забезпеченням Microsoft Office, Hotpotatoes, Audacity, Garage Band, iPhoto, iTunes, iMovie, Powerpoint, Smartboard Notebook і такими онлайн ресурсами, як Google Docs, Vixy Net, Zamzar, Youtube, Teacher Tube. Серед форм оцінювання виокремлено *поточний* (тестування, мультимедійні звіти, презентації, проекти, есе, критичні відгуки та аналізи, професійне портфоліо, складання концепт-схем і курікулумів для дошкільних закладів, комплексні контрольні роботи) і *підсумковий контроль* (дипломна робота, письмовий іспит).

Невід'ємною складовою професійної підготовки фахівців дошкільної освіти є *педагогічна практика*. Її організація здійснюється поетапно з урахуванням принципів паралельності, наступності, послідовності, а також з орієнтацією на

базові положення соціокультурної концепції навчання. Студенти проходять такі види практики: короткотривалу поденну практику-спостереження паралельно з вивченням професійно орієнтованих дисциплін; активну блокову практику; неперервну професійну практику-стажування. Вони формують особистісну (конструктивно-розвивальний етап), міжособистісну (конструктивно-перспективний етап) і соціокультурну (конструктивно-соціокультурний і соціокультурний етапи) компетенції. Важливою особливістю практичної підготовки є надання студентам можливості вільного вибору бази практики та обов'язкове отримання дозволу на роботу з дітьми. Співпраця педагогів університетів і дошкільних закладів у проектуванні, реалізації та оцінці ефективності освітніх програм сприяє швидкій адаптації студентів до умов навчально-виховного процесу в дошкільних закладах освіти.

Логічним поєднанням теоретичної і практичної підготовки є високий рівень організації *науково-дослідницької* діяльності: дипломні роботи, дисертаційні дослідження; обов'язкова участь у науково-практичних конференціях, у роботі наукових центрів, об'єднаннях молодих науковців, наукових товариствах; написання наукових статей; проекти та гранти; навчання у наукових зимових школах. *Професійний розвиток* фахівців дошкільної освіти визначається етапом розвитку кар'єри (випускник – досвідчений педагог – висококваліфікований фахівець) і передбачає підвищення кваліфікації, перекваліфікацію, короткотривалі та довготривалі курси, семінари/вебінари, майстер-класи й тренінги, участь у науково-практичних конференціях та експериментальних програмах і проектах, менторство, «бенчмаркінг», відкриті уроки-демонстрації.

У **третьому розділі – «Можливості використання прогресивних ідей досвіду Австралії з професійної підготовки фахівців дошкільної освіти у вітчизняному освітньому просторі»** – досліджено особливості професійної підготовки фахівців дошкільної освіти у ВНЗ України в контексті реформування дошкільної освіти; здійснено порівняльно-педагогічний аналіз підготовки фахівців дошкільної освіти в австралійських і українських університетах; обґрунтовано можливості використання прогресивних ідей австралійського досвіду в Україні.

В Україні підготовка фахівців дошкільної освіти здійснюється в умовах ступеневої освіти відповідно до галузевих стандартів вищої освіти за спеціальністю «Дошкільна освіта», на основі яких ВНЗ самостійно розробляють навчальні плани, програми навчальних дисциплін (нормативних та елективних) і практик. Рефлексія власного педагогічного досвіду й аналіз освітньо-професійних програм і навчальних планів ВНЗ України показали, що у вітчизняній практиці поширеним є предметний принцип формування змісту освіти, який передбачає вивчення дисциплін таких циклів: гуманітарної та соціально-економічної, природничо-наукової, професійно орієнтованої та практичної підготовки. Кількість програм і глибина викладу окремих дисциплін залежать від додаткових спеціалізацій. Випускники-бакалаври отримують кваліфікацію «вихователь дітей дошкільного віку», магістри – «викладач дошкільної педагогіки та психології» і мають право викладати у ВНЗ. Органічними складовими підготовки майбутніх фахівців, що забезпечують поєднання теоретичного й практичного навчання, суб'єкт-суб'єктну взаємодію, є інтерактивні методи й

технології навчання із застосуванням елементів проблемності, наукового пошуку, ефективних форм самостійної роботи.

Порівняльно-педагогічний аналіз особливостей професійної підготовки фахівців дошкільної освіти в університетах Австралії та України дав змогу констатувати, що в обох країнах професійна підготовка здійснюється в умовах ступеневої освіти на засадах компетентнісного та особистісно орієнтованого підходів, принципах гуманізації та демократизації навчання, комплексному поєднанні національних традицій і тенденцій міжнародного освітнього простору, спрямована на інтелектуально-креативний розвиток педагога нової генерації. Спільною особливістю є наявність нормативно-правової документації щодо професійної підготовки фахівців дошкільної освіти та її функціональне призначення. Професійна підготовка передбачає фундаментальну, методичну, психолого-педагогічну, соціально-гуманітарну та практичну підготовку. На основі повної загальної середньої освіти в Україні, як і в Австралії, бакалаврів дошкільної освіти готують 4 роки, а на основі диплома «молодший спеціаліст» (Україна) та професійного диплома закладів TAFE (Австралія) – 2 роки.

Відмінними є підходи щодо змістового наповнення професійної підготовки. В українських ВНЗ спостерігається більш ґрунтовний і послідовний підхід до побудови навчальних планів і програм: вони забезпечують високу теоретичну й достатню практичну підготовку. В австралійських університетах переважає практико-орієнтоване навчання на міждисциплінарній та інтегративній основі з урахуванням потреб студентів та дошкільної освіти. Навчальні плани мають циклічну структуру: 3-циклічна в Україні, 4- та 6-циклічна в Австралії. Суттєвою є різниця в нарахуванні кредитів і їхній відповідності європейським і світовим нормам. В Австралії предмети загальної та професійно орієнтованої підготовки, на відміну від українських, є інтегрованими курсами, кожен з яких має однакову кількість кредитів. Тижневе навантаження австралійського студента менше, ніж українського, а на самостійну роботу відводиться майже вдвічі більше годин. Процес організації практичної підготовки в обох країнах відрізняється вимогами, умовами, етапами, термінами і видами. Функції викладача в українському досвіді переважно зводяться до інформативної і контролюючої, в австралійській практиці вони зміщені на консультативну та коригувальну, що забезпечує активність і самостійність студентів у навчанні. Щодо форм, методів і технологій організації навчання більшість з них є подібними, спрямованими на інтеракцію, проте рівень їхнього інформаційного супроводу значно вищий в австралійських університетах.

Характерна відмінність щодо термінів навчання в магістратурі: в Австралії – 2 (4) роки, в Україні – 1 (1,5) роки. Забезпечення вільного вибору австралійськими студентами освітньої траєкторії, диверсифікація дипломів та кваліфікацій значно розширює можливості їхнього працевлаштування. Австралійським університетам надається більша самостійність в організаційно-педагогічній та фінансово-економічній діяльності. Значні обсяги багатоканального фінансування, за найбільшого відсотка державного, забезпечують високий рівень матеріально-технічної бази університетів та інформатизації навчального процесу. Відмінним є запровадження в Австралії з 2013 р. єдиних для всіх університетів вимог до професійного відбору абітурієнтів на педагогічні спеціальності та проведення

тестування випускників на професійну придатність. В Україні проблема фахового відбору залишається дискусійною.

З'ясовано, що в українському і в австралійському досвіді наявна низка проблем, які потребують розв'язання. В Україні – недосконалість механізму професійного відбору на педагогічні спеціальності; неузгодженість теоретичної й практичної складових професійного компонента змісту програм; недостатній рівень матеріально-технічного забезпечення навчально-виховного процесу; слабка мотивація студентів до роботи в ДНЗ через непрестижність професії, низьку оплату праці та велике навантаження на вихователя (до 30 дітей у групі); обмежена можливість працевлаштування випускників з причини недостатньої кількості ДНЗ. В Австралії – відсутність чіткого переліку нормативних дисциплін, незавершеність розроблення нового покоління стандартів учителів дітей раннього віку, недостатня теоретична підготовка у зв'язку з надмірною інтеграцією дисциплін.

Незважаючи на окремі проблемні аспекти, австралійські університети мають вагоміші здобутки в професійній підготовці фахівців дошкільної освіти, які потребують адаптації до реалій українського педагогічного досвіду. Це дозволило обґрунтувати можливості творчого використання прогресивних ідей австралійського досвіду для вдосконалення професійної підготовки фахівців дошкільної освіти в Україні.

Таким чином, мета наукового пошуку досягнута, визначені завдання виконані, що дає підстави для формулювання загальних висновків.

ВИСНОВКИ

1. У теорії та практиці педагогічної освіти накопичений значний досвід професійної підготовки фахівців дошкільної освіти, який знайшов відображення в різних аспектах: удосконалення психолого-педагогічної компетентності сучасного вихователя; формування готовності до професійної педагогічної діяльності; формування педагогічної майстерності; використання інноваційних технологій у підготовці вихователів; підвищення кваліфікації вихователів у системі післядипломної освіти тощо. Погляди сучасної педагогічної науки спрямовані на необхідність створення педагогічних умов для забезпечення системної підготовки фахівців дошкільної освіти на засадах компетентнісного й особистісно орієнтованого підходів, принципів гуманізації навчання і виховання. Попри вагомі теоретичні напрацювання, залишаються відкритими й дискусійними питання щодо необхідності диверсифікації освітніх програм, забезпечення гнучкості змісту, форм і технологій навчання; модернізації науково-методичного забезпечення з урахуванням вимог дошкільної освіти; удосконалення процесу формування практичних і дослідницьких умінь; обґрунтування способів підвищення мотивації до професійної діяльності та професійного розвитку; запровадження професійного відбору на педагогічні спеціальності. В умовах інтеграційних процесів важливим джерелом для пошуку нових шляхів удосконалення професійної підготовки фахівців дошкільної освіти відповідно до світових стандартів є об'єктивне вивчення й порівняльно-педагогічний аналіз зарубіжного й вітчизняного досвіду.

2. Австралійське суспільство ставить високі вимоги до педагогічних працівників дошкільної освіти, які умовно згруповано в академічні, професійні та особистісні. Професійна підготовка фахівців дошкільної освіти в університетах Австралії відповідає чинним стандартам і спрямована на формування нової моделі вчителя дітей раннього віку, який має академічну освіту, володіє інноваційними методами й методиками навчання, здатний якісно й професійно виконувати свої функції (навчальну, проектувальну, дослідницько-творчу, розвивально-виховну, організаторську, діагностичну, здоров'язбережувальну, соціалізуючу, наставницьку), адекватно, швидко й правильно реагувати на зміни та інновації в дошкільній освіті. Професійна підготовка орієнтована на розвиток таких якостей, як креативність, мобільність, самостійність, толерантність, відкритість і комунікабельність, здатність до самоаналізу. Успішною умовою реалізації професійних функцій учителя дітей раннього віку є досконале оволодіння відповідними професійними компетенціями, наявність професійних ідей, потреб, пов'язаних із власними досягненнями в педагогічній діяльності. Для піднесення престижу професії вчителя дітей раннього віку держава намагається мотивувати вчителів, надаючи їм стабільну роботу, високу заробітну плату, можливість кар'єрного зростання, додаткові пільгові місця під час вступу на спеціальність, пільги фахівцям у сільській місцевості, разові субсидії та спеціальні виплати працівникам дошкільних закладів, зменшуючи співвідношення «педагог-діти».

3. Професійна підготовка фахівців дошкільної освіти в університетах Австралії реалізується в межах ступеневої освіти (бакалавр – магістр – доктор), ґрунтується на комплексі методологічних підходів і принципів навчання, відповідає національним та світовим стандартам педагогічної освіти, враховує потреби дошкільної освіти та інтереси особистості, забезпечує загальнокультурний і професійний розвиток. Обов'язковими складовими змістового компонента є фундаментальна загальнотеоретична, професійно орієнтована та практична підготовка.

Досягнення світового рівня якості професійної підготовки фахівців дошкільної освіти забезпечується шляхом удосконалення законодавчо-нормативної бази та науково-методичного супроводу; оперативного реагування системи вищої педагогічної освіти на реформування дошкільної освіти; чіткої структури організації навчання на всіх рівнях; поєднання найбільш ефективних режимів стаціонарного, заочного, онлайн та мультикампусного навчання; диверсифікації освітніх програм відповідно до віку дітей; створення можливостей вільного вибору студентами програм підготовки та послідовності вивчення дисциплін; трансформації змісту підготовки на міждисциплінарній та інтегративній основі; раціонального поєднання теоретичної та практичної складових підготовки; впровадження інтерактивних педагогічних та мультимедійних технологій; використання сучасних дидактичних засобів навчання й діагностики; залучення висококваліфікованих педагогів-практиків до формування змісту освітніх програм; забезпечення високої мобільності студентів у зв'язку з наявністю достатньої кількості кампусів на території Австралії та за її межами; використання ефективних методик професійного відбору на педагогічні спеціальності; системних зв'язків усіх соціальних партнерів; гнучкого механізму акредитації й сертифікації освітніх програм і спеціальностей; великих обсягів багатоканального фінансування вищої освіти та державній підтримці.

Професійний розвиток фахівця дошкільної освіти відбувається відповідно до етапів кар'єрного зростання: випускник – досвідчений працівник – висококваліфікований педагог.

4. Порівняльно-педагогічний аналіз професійної підготовки фахівців дошкільної освіти в університетах Австралії й України дав змогу виявити спільні та відмінні ознаки. *Спільними* підходами в обох країнах визначено такі: наявність нормативно-правової документації щодо професійної підготовки фахівців дошкільної освіти; стандартизація підготовки; зорієнтованість на вимоги суспільства і потреби дошкільної освіти; ступеневість підготовки на засадах компетентнісного та особистісно орієнтованого підходів; поєднання національних традицій і тенденцій міжнародного освітнього простору; спрямування змісту освіти на інтелектуально-креативний розвиток фахівця дошкільної освіти нової генерації; використання інтерактивних технологій навчання; професійно орієнтований характер змісту підготовки; сприяння професійному розвитку та самовдосконаленню. *Відмінними* є такі підходи:

- *Австралія*: самостійність університетів в організаційно-педагогічній та фінансово-економічній діяльності; диверсифікація освітніх програм та дипломів відповідно до віку дітей; можливість вільного вибору студентами освітньої траєкторії; працевлаштування з дипломом бакалавра дошкільної освіти в початковій школі; вступ у докторантуру з дипломом бакалавра з відзнакою; поділ магістратури на дослідницьку, навчальну (предметну) і професійну; спрямованість магістерських програм на науково-дослідницьку діяльність; отримання однакової кваліфікації – «вчитель дітей раннього віку» – за ОКР «бакалавр» і «магістр»; широкий вибір елективних дисциплін; велика частка самостійної роботи; практико-орієнтоване навчання на міждисциплінарній та інтегративній основі; паралельний супровід теоретичного навчання практикою; варіативність форм заочного навчання (онлайн, мультикампусне, комбіноване); консультативна та коригувальна функції викладачів; сучасне матеріально-технічне забезпечення і високий рівень інформатизації навчального процесу; різноманітність методик професійного відбору абітурієнтів та тестування випускників; співпраця університетів і дошкільних закладів у проектуванні, реалізації та оцінці ефективності програм підготовки; широкі можливості працевлаштування за рахунок диверсифікації кваліфікацій; державне стимулювання та піднесення престижу професії;

- *Україна*: комплексна інтеграція психологічних та педагогічних концепцій, підходів і принципів навчання; побудова навчальних планів і програм за предметним принципом; підготовка фахівців для роботи в ДНЗ без зазначення віку дітей; отримання кваліфікації «вихователь дітей дошкільного віку» за ОКР «бакалавр»; отримання додаткових спеціалізацій; спрямування змісту магістерських програм на викладацьку діяльність; відсутність програм для онлайн навчання; переважно інформативна функція викладачів; відсутність єдиних вимог до професійного відбору абітурієнтів на педагогічні спеціальності та тестування випускників; недостатнє фінансування українського дошкілля та педагогічних ВНЗ.

5. Аналіз австралійського досвіду підготовки фахівців дошкільної освіти дозволив обґрунтувати можливості використання його прогресивних ідей у ВНЗ України з метою наближення до світових освітніх стандартів, зокрема:

вдосконалення нормативно-законодавчої бази; сприяння піднесенню престижу професії; удосконалення системи професійного відбору абітурієнтів на педагогічні спеціальності; забезпечення гнучкості освітніх програм з урахуванням потреб студентів та дошкілля; оновлення змісту програм шляхом розширення варіативного складника, незалежно від спеціалізації, такими дисциплінами, як: «Індивідуальне навчання дітей», «Правовий захист дітей та їхніх сімей», «Індивідуальні та сімейні консультації з питань стосунків з дітьми», «Розповідання казок за допомогою цифрової техніки», «Ведення документації» тощо; забезпечення максимальної соціалізації майбутніх фахівців упродовж навчання у ВНЗ; вдосконалення умов організації педагогічної практики; науково-творче поєднання традиційних та інноваційних технологій навчання; створення й активне використання дидактичних (електронних) засобів нового покоління; вдосконалення системи контролю якості одержаних знань; технічна й технологічна модернізація навчальних лабораторій; забезпечення єдності і взаємозв'язку професійної підготовки з активною самоосвітою, саморозвитком і самореалізацією; сприяння мобільності викладачів і студентів; інтенсифікація та різноманітність форм взаємодії між педагогами вищої школи та дошкільної освіти з метою спільної розробки, реалізації та коригування теоретичної та практичної складової змісту підготовки.

До *перспективних напрямів* подальших наукових досліджень вважаємо за доцільне віднести такі: професійна підготовка фахівців дошкільної освіти за дистанційною формою навчання; забезпечення професійного розвитку фахівців дошкільної освіти в системі післядипломної освіти; особливості організації науково-дослідницької та самостійної роботи в процесі професійної підготовки майбутніх вчителів дітей раннього віку; організаційно-педагогічні механізми реалізації соціального партнерства в системах дошкільної освіти та вищої педагогічної освіти Австралії.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

1. Глушок Л. М. Стан дошкільної освіти Австралії на сучасному етапі / Л. М. Глушок, Н. М. Бідюк // Порівняльна професійна педагогіка: наук. журнал / гол. ред. Н. М. Бідюк. – Хмельницький: ХНУ, 2011. – Вип. 2. – С. 189–196.
2. Глушок Л. М. Особливості вивчення іноземної мови дітьми дошкільного віку в процесі становлення особистості / Л. М. Глушок // Педагогічний дискурс: зб. наук. праць / гол. ред. І. М. Шоробура – Хмельницький : ХГПА, 2011. – Вип. 9. – С. 69–72.
3. Глушок Л. М. Професійна підготовка фахівців дошкільної освіти у вищих навчальних закладах України на сучасному етапі / Л. М. Глушок // Вісник Черкаського університету: зб. наук. статей. Сер. : Педагогічні науки. – Черкаси : вид-во ЧНУ ім. Б. Хмельницького. – 2012. – № 21 (234). – С. 18–24.
4. Глушок Л. М. Особливості практичної підготовки фахівців дошкільної освіти в Україні / Л. М. Глушок // Педагогічний дискурс : зб. наук. праць. / гол. ред. І. М. Шоробура – Хмельницький : ХГПА, 2012. – Вип. 11. – С. 38–43.
5. Глушок Л. М. Зміст та структура навчальних планів і програм підготовки

магістрів дошкільної освіти в університетах Австралії / Л. М. Глушок // Порівняльно-педагогічні студії : зб. наук. праць Уманського державного педагогічного університету ім. П. Тичини. – 2012. – № 2. – С. 119–129.

6. Глушок Л. М. Теоретичні засади дошкільної освіти і виховання [Електронний ресурс] / Л. М. Глушок // Науковий вісник Донбасу: електронне фахове видання Луганського національного педагогічного університету ім. Тараса Шевченка. Педагогічні науки / гол. ред. Курило В. С. – 2012. – № 4 (20). – Режим доступу : <http://nvd.luguniv.edu.ua/archiv/archiv.htm>.

7. Глушок Л. Особливості практичної підготовки фахівців дошкільної освіти в університетах Австралії / Л. Глушок // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць. Сер. : Педагогіка та психологія. – Чернівці : ЧНУ, 2012. – Вип. 627. – С. 46–55.

8. Глушок Л. М. Форми організації і технології навчання фахівців дошкільної освіти в університетах Австралії / Л. М. Глушок // Вища освіта України : теор. та наук.-метод. часопис. – [Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору»]. – К. : Гнозис, 2012. – Дод. 1 до вип. 27. – Т. I (34). – С. 91–99.

9. Глушок Л. М. Зміст та структура навчальних планів і програм підготовки бакалаврів освіти раннього дитинства в університетах Австралії / Л. М. Глушок // Вісник Черкаського університету: зб. наук. статей. Сер. : Педагогічні науки. – Черкаси : вид-во ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2012. – № 24 (237). – С. 37–43.

10. Глушок Л. Типологія освітніх професійних програм підготовки фахівців дошкільної освіти в університетах Австралії / Л. Глушок // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць. Сер. : Педагогіка та психологія. – Чернівці : ЧНУ, 2013. – Вип. 642. – С. 37–43.

11. Глушок Л. Н. Квалификационные уровни профессиональной подготовки специалистов дошкольного образования в университетах Австралии / Л. Н. Глушок // Вестник Череповецкого государственного университета : науч. журн. Сер. : Педагогические науки. – Череповец, 2012. – Вип. 4 (44). – Т. 3. – С. 80–84.

12. Glushok L. Comparative Analysis of Early Childhood Professionals' Training in Australian and Ukrainian Institutions of Tertiary Education/ L. Glushok // Scientific enquiry in the contemporary world: theoretical basics and innovative approach. – USA, FL: L&L Publishing, 2012. – P. Vol. 3: Psychology and pedagogics. – С. 193–196.

Опубліковані праці апробацийного характеру

13. Глушок Л. М. Психолого-педагогічні основи опанування іноземної мови дітьми дошкільного віку / Л. М. Глушок // Четверті педагогічні читання пам'яті М. М. Дарманського : професіоналізм педагога в контексті європейського вибору України : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Хмельницький, 2 квіт. 2009 р.). – Хмельницький : ХГПА, 2009. – С. 127–129.

14. Глушок Л. М. Використання малих літературних форм для збагачення лексичного запасу дітей дошкільного віку / Л. М. Глушок // П'яті педагогічні читання пам'яті М. М. Дарманського : проблеми освіти в контексті гуманізації суспільства : матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. (Хмельницький, 2 квітня 2010 р.). – Хмельницький : ХГПА, 2010. – Т. 2. – С. 46–49.

15. Глушок Л. М. Проблема професійної підготовки фахівців дошкільної освіти

в психолого-педагогічних дослідженнях / Л. М. Глушок // Vědecký průmysl evropského kontinentu : матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф. (Прага, 27 лист. – 5 груд. 2012 р.). – Прага : Praha. Publishing House «Education and Science» s.r.o., 2012. – Т. 12 : Педагогіка. – С. 21–23.

16. Глушок Л. М. Особливості переддипломної педагогічної практики з додаткової спеціалізації «Вчитель англійської мови в ДНЗ та початковій школі» / Л. М. Глушок // Wykształcenie i nauka bez granic : матеріали VIII Міжнар. наук.-практ. конф. (Перемишль, 7–15 груд. 2012 р.). – Перемишль : Przemysł. Nauka i studia, 2012. – Т. 18 : Педагогічні науки. – С. 21–23.

17. Глушок Л. М. Особливості підготовки фахівців дошкільної освіти в Хмельницькій гуманітарно-педагогічній академії / Л. М. Глушок // Дошкільна і початкова освіта: досягнення, проблеми, перспективи : тези Всеукр. наук.-практ. конф., м. Мукачеве (22–23 листопада 2012 р.). – Мукачеве : МДУ, 2012. – С. 32–35.

18. Глушок Л. М. Особливості практичної підготовки вихователя дітей дошкільного віку з додатковою спеціалізацією «Вчитель англійської мови в дошкільних навчальних закладах та початкових класах» у Хмельницькій гуманітарно-педагогічній академії / Л. М. Глушок // Концептуальні засади реалізації освітніх ліній Базового компонента дошкільної освіти України: матеріали науково-методичного семінару. – Хмельницький : ХГПА, 2013. – С. 31–37.

Опубліковані праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

19. Глушок Л. М. Робоча програма навчальної дисципліни «Дошкільна освіта у світовому освітньому просторі» для студентів за напрямом підготовки 0101 «Педагогічна освіта», спеціальністю 6.010101 «Дошкільна освіта». – Хмельницький : ХГПА, 2011. – 11 с.

20. Дошкільна освіта у світовому освітньому просторі : методичний посібник / [укл. Л. М. Глушок]. – Хмельницький: вид-во ХГПА, 2011. – 78 с.

21. Глушок Л. М. Професійна підготовка фахівців дошкільної освіти в університетах Австралії / Л. М. Глушок // Тематичний англо-український словник-мінімум. – Хмельницький : вид-во ХГПА, 2013. – 44 с.

22. Переддипломна педагогічна практика із додаткової спеціалізації «Вчитель англійської мови в дошкільних навчальних закладах і початковій школі»: методичні рекомендації / [укл. Л. М. Глушок]. – Хмельницький: вид-во ХГПА, 2010. – 64 с.

АНОТАЦІЇ

Глушок Л. М. Професійна підготовка фахівців дошкільної освіти в університетах Австралії. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, Міністерство освіти і науки України. – Вінниця, 2014.

У дисертації з'ясовано ступінь наукового опрацювання проблеми професійної підготовки фахівців дошкільної освіти в психолого-педагогічних дослідженнях; здійснено аналіз особливостей професійної підготовки фахівців дошкільної освіти в університетах Австралії, зокрема сучасних вимог до професійної підготовки,

професійних стандартів і типів професійних програм, освітньо-кваліфікаційних рівнів, змісту, форм, методів та технологій фахової підготовки, структури навчальних планів та програм, складників професійної компетентності фахівця, видів професійної практики та організаційно-методичних вимог до її проведення, науково-дослідницької діяльності, науково-методичного забезпечення, подальшого професійного розвитку; на основі порівняльно-педагогічного аналізу обґрунтовано можливості творчого використання прогресивних ідей австралійського досвіду у вищій педагогічній освіті України.

Ключові слова: професійна підготовка, фахівець дошкільної освіти, освітньо-кваліфікаційний рівень, бакалавр, магістр, освітньо-професійні програми, форми, методи і технології навчання, професійний розвиток.

Глушок Л. Н. Профессиональная подготовка специалистов дошкольного образования в университетах Австралии. – Рукопись.

Диссертация на соискание учёной степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – Винницкий государственный педагогический университет имени Михаила Коцюбинского. Министерство образования и науки Украины. – Винница, 2014.

В диссертации изучена степень научной разработанности проблемы профессиональной подготовки специалистов дошкольного образования в психолого-педагогических исследованиях; осуществлен анализ особенностей профессиональной подготовки специалистов дошкольного образования в университетах Австралии, в частности современных требований к профессиональной подготовке, профессиональных стандартов и типов профессиональных программ, образовательно-квалификационных уровней, содержания, форм, методов и технологий профессиональной подготовки, структуры учебных планов и программ, составляющих профессиональной компетентности специалиста, видов профессиональной практики и организационно-методических требований к ее проведению, научно-исследовательской деятельности, научно-методического обеспечения, дальнейшего профессионального развития; на основе сравнительно-педагогического анализа обоснованы возможности творческого использования прогрессивных идей австралийского опыта в высшем педагогическом образовании Украины.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, специалист дошкольного образования, образовательно-квалификационный уровень, бакалавр, магистр, образовательно-профессиональные программы, формы, методы и технологии обучения, профессиональное развитие.

Hlushok L. M. Professional Training of Early Childhood Professionals at Universities of Australia. – Manuscript.

Dissertation for a Candidate's Degree in Pedagogical Sciences. Speciality 13.00.04 – Theory and Methods of Professional Education. – Vinnytsia State Pedagogical University named after Mykhailo Kotsyubyns'kyi, Ministry of Education and Science of Ukraine – Vinnytsia, 2014.

The thesis deals with the integral analysis of the professional training of early childhood professionals at universities of Australia. Theoretical analysis of the fundamental conceptions and theories of child's development and upbringing (psychoanalysis theory, developmental, cognitive and sociocultural, experiential, constructivist theories, humanistic upbringing, play-based development theory, multiple intelligences, behavioristic theory, etc.) has been carried out. The review of the essence of professional education and extent of the study of the early childhood educator's training in philosophic, psychological and educational researches testifies to the competence approach to the future educators' training and ensuring their readiness to the professional practice, which main features are poly-competence, integrity, dynamism, interactivity. The bibliographic analysis of the problem has shown that in Ukraine there has been noted an increased attention to the researches in the qualified early childhood professionals training in highly developed countries, particularly in teaching methods, study modes peculiarities, approaches to the early childhood teachers competence acquisition and its constituents, the use of information technologies in the training process. On the basis of the analysis of the conceptual schemes and models suggested by prominent researchers the author has shown that the person-oriented education model provides the personality's spiritual and moral world formation by means of effective development and education technologies application, the basis of which are principles of consciousness and self-consciousness.

The state of early childhood and pre-school education in Australia at the present stage was examined in the thesis. The author has established that reformations in educational domain have been done because of clear national strategy of early year's development on various levels: legislative, financial and economic, conceptual, administrative; pedagogical and organizational. The development of pre-school education has been carried out according to The Early Years Learning Framework for Australia: Belonging, Being and Becoming, worked out on the basis of National Early Childhood Development Strategy – Investing in the Early Years, Education and Care Services National Law and Regulations, National Quality Standards for Early Childhood Education and Care.

The Australian Children's Education and Care Quality Authority determines approved qualifications for three types of educators in the field of early childhood education under the National Quality Framework: certificate III level educator, diploma level educator, early childhood teacher (with 3-or 4-year initial undergraduate Degree, Post Graduate Certificate/Diploma or Master Degree). It has been established that providing of the high level of professional training of Early Childhood professionals (Bachelor of Early Childhood Studies, Bachelor of Teaching (Early Childhood), Bachelor of Early Childhood Education, Master of Teaching (Early Childhood), Master of Early Childhood Education, Doctor of Philosophy, Doctor of Education) has been performed by means of regulatory and legislative base improvement; modes, ways, technologies and methods of teaching and practice upgrading.

The current requirements to the early childhood teachers training (professional knowledge, professional practice, professional engagement), professional standards and types of the training programs (12 types), qualification degrees, contents, training modes and techniques, university educational programs and curricular structure, constituent parts of their professional competency, different types of the field study and requirements to its

undertaking, peculiarities of the research activity and further ongoing professional development of the early childhood teachers have been analyzed in the thesis.

A great number of educational programs give the evidence of their variability and student-centered orientation; enable pre-service early childhood students with a right of option in developing their study plan and career prospects. Early childhood pre-service teachers' curricula (depending on the university and study program) comprise core and optional courses (electives) and can be composed from 6 areas of disciplines (Psychology and child development, Education and curriculum studies, Early childhood pedagogies, Family and community contexts, History and philosophy of early childhood, Early childhood professional practice) or 4 areas (Education studies, Curriculum studies, Curriculum and Pedagogy, Practicum and Fieldwork).

In accordance with early childhood teachers' curricula theoretical knowledge and skills required for the occupation are compulsory; special knowledge of certain courses and their teaching methods; necessity to complete different types of professional placement (80 days professional experience for undergraduate courses, 60 days for two-year post graduate courses). Small number of courses is accounted for their integration (integrated approach). An increased attention and popularity in distant study mode (distance learning) and its integration with full-time (on-campus) study due to its mobility, time and space unrestrictedness have been noted in Australia. In this connection Australian institutions of tertiary education widely offer their students computer and e-learning, Internet-learning, web-learning, on-line learning, multi-campus mode of study, flexible or mixed-mode of study.

The author has carried out the comparative and pedagogical analysis of the contents, study modes and teaching technologies of early childhood professionals' training at Australian and Ukrainian universities and the conducted research of the peculiarities of early childhood teachers' professional training have enabled the formulation of scientific-methodological recommendations concerning the implementation of advanced ideas of Australian best practices into higher pedagogical education in Ukraine, eventually improving a purposeful and lifelong training of highly qualified early childhood professionals.

Key words: professional training, early childhood teacher, qualification degree, Bachelor Degree, Master Degree, educational training programs, study modes, techniques and technologies, professional development.

Підписано до друку 16.12.2013.
Формат 60х84/16. Ум. друк. арк. 0,9.
Наклад 100 прим. Замовлення № 123.

Віддруковано з оригінал-макету замовника
Друк: «Термінова поліграфія»
29000, м. Хмельницький, вул. Рибалко, 63
Свідоцтво про внесення до державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК 4164 від 23.09.2011 р.